

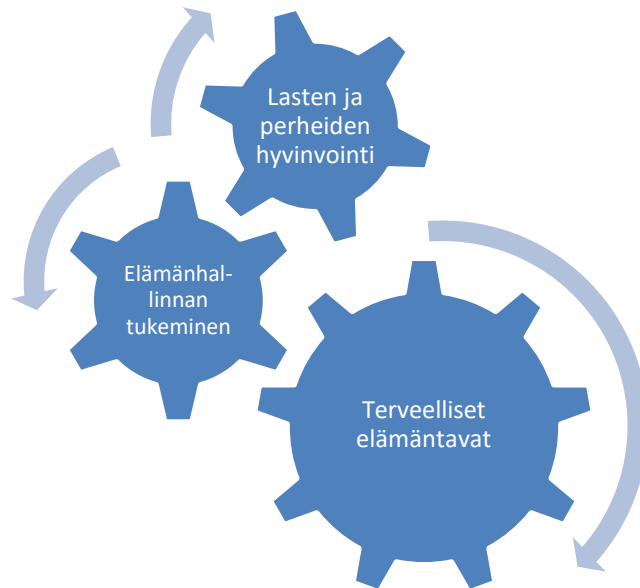
Sonkajärven kunnan hyvinvointiraportti 2020

Hyvinvointisuunnitelma 2017-2021

Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017-2021 on hyväksytty valtuustossa 25.2.2019. Hyvinvointikertomus sisältää hyvinvointisuunnitelman, jonka tavoitteiden saavuttamisesta raportoidaan vuosittain sekä valtuustokauden päätyttyä. Tämä hyvinvointiraportti kuvaa, miten hyvinvointisuunnitelmassa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet ovat toteutuneet ja mikä on Sonkajärven kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tila vuonna 2019. Raportin on koostanut HyTe-ryhmä.

Hyvinvointisuunnitelma pohjautuu kuntastrategiaan 2017-2021. Hyvinvointisuunnitelman mukaan Sonkajärven kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet ovat lasten ja perheiden hyvinvointi, elämäntalouden tukeminen sekä terveelliset elämäntavat.

Kuva 1. Hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 painopistealueet.

Hyvinvointiraportti vuodelta 2020

Hyvinvointisuunnitelman toteuma vuodelta 2020 on raportoitu alla olevassa taulukossa (sarake toteuma 2020). Osassa kohdista luvut ovat edellisiltä vuosilta, mikä johtuu siitä, ettei Sotkanet:stä saa uusimpia lukuja ennen syksyä. Raportissa esitetään lyhyt yhteenveto hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilasta Sonkajärven kunnassa vuonna 2020.

Hyvinvointi- ja Terveys - työryhmä

Sonkajärven kunnan Hyvinvointi- ja Terveys -työryhmään (HyTe) ovat kuuluneet:

Virpi Jukarainen	työllisyyssihteeri (pj.)
Ville Väisänen	nuoriso- ja liikuntas sihteeri
Eeva Keränen	kirjastonjohtaja/kansalaisopiston rehtori
Markku Suokonautio	luottamushenkilöiden edustaja
Kirsti Tervo	luottamushenkilöiden edustaja
Tarja Hänninen	varhaiskasvatuksen vastaava
Hannele Vesterlin	Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä
Merja Väisänen-Räty	rehtori

Taulukko 1. Kuntalaisten hyvinvointi, toteuma 2020.

KUNTALAISTEN HYVINVOINTI

Toimenpiteet	Toimielin	Tuloyksikkö/ vastuutaho	Aika- taulu	Arviointitapa/ mittari	Toteuma 2020
1.1 Viskari-hanke (maksuton 20 h/vko varhaiskasvatus 5-vuotiaille)	Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	2018-2019	Osallistujamäärä ikäluokasta, %	<p>2020: Kevät 100% (29 lasta), syyskausi 2020 96 % (22 lasta)</p> <p>2019: 100 % (28 lasta)</p> <p>2018: 100 % (40 lasta).</p> <p>Toiminta käynnistyi elokuussa 2018.</p>
1.2 Perheentalo - toiminnan (avoin kohtaamispaikka) käynnistäminen	Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	2019	<p>Perheentalo -toiminta on käynnistetty</p> <p>Perheentalo-yhteistyö</p> <p>Avoin päiväkotitoiminta</p>	<p>2020: Perheentalo toimi Tuulikanteleen yläkerran tiloissa. Perheentalo oli tammi- maaliskuussa avoinna tiistaisin klo 9-12. Kevätkaudella toiminnassa mukana olivat mukana mm. varhaiskasvatus, Lions Club, Martat, Srk, Ylä- Savon SOTEn eri työntekijät, Sonkajärven kirjasto, SPR. Kävijämäärä kevään aikana vaihteli 10- 22 henkilön välillä. Syyskaudella 2020 perheentalo toimi Nallelan päiväkodin tiloissa. Perheentalo oli avoinna ajalla 1.9. – 1.12. yhteensä 14 kertaa. Perheentalon toiminnassa syyskaudella mukana varhaiskasvatus, Ylä- Savon SOTEn eri työntekijät, Sonkajärven kirjasto, varhaiskerho ja SPR. Kävijämäärä vaihteli 7- 20 välillä.</p> <p>2019: Perheentalo-toiminta käynnistyy Kävijöitä 3-5 perhettä vähintään per kerta ja aika ajoin reilu 10 perhettäkin. Perheentalon toiminta kerran viikossa tiistaisin. Kävijämäärät 22-26 kävijää/vko.</p> <p>2018: Toimi Perhekerho-nimellä.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on järjestetty katsomuskasvatushetkiä yhteistyössä Sonkajärven seurakunnan kanssa</p> <p>2020: Kevätkaudella Perheentalon tiloissa toimi avoin päiväkotitoiminta 1- 2 kertaa viikossa.</p>

<p>1.3 Moniammatillisten työryhmien toiminnan vahvistaminen (varhainen puuttuminen)</p>	<p>Sivistyslautakunta</p>	<p>Varhaiskasvatus ja koulutoimi</p>	<p>2018-2019</p>	<p>Varhaiskasvatuksen ja koulutoimen henkilöstö, joka koulutettu lapset puheeksi - menetelmän käyttöön, %</p> <p>Huoltajien päivittäinen tapaaminen, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen ja arviointi, %</p> <p>Varhaiserityiskasvatus, kiertävän varhaiskasvatuksen erityisopettaja (Veo) ja moniammatillinen yhteistyö</p> <p>Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0-17-vuotiaiden osuus, vertailu muihin Ylä-Savon SOTE-kuntiin, %</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettajat on koulutettu ”Lapset puheeksi”- menetelmän käyttöön (toteuma 100 %).</p> <p>Varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajia kohdataan päivittäin.</p> <p>Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat tehtiin kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille (100 %) ”Lapset puheeksi”- menetelmä täydentää tarvittaessa varhaiskasvatussuunnitelman laadintakeskusteluja</p> <p>Veo toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön, huoltajien ja yhteistyöverkoston kanssa. Veo konsultoi, auttaa tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, arvioinnissa, tukitoimien järjestelyssä yksittäisen lapsen asioissa sekä lapsiryhmissä, ohjaa jatkotutkimuksiin. Veo.n palvelut kuuluvat kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille (v. 2020 n. 120-130 lasta). Aktiivisemmin veo on vuonna 2020 työskennellyt varhaiskasvatushenkilöstön tukena n. 50- 55 lapsen asioissa.</p> <p>Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL):</p> <p>2020: prosenttitietoja ei saatavissa 2019: Sonkajärvi 3,0 % (koko maa 4,2 %, Pohjois-Savo 4,4 %, Iisalmi 5,3 %, Kiuruvesi 7,7 %, Vieremä 2,2 %).</p>

				<p>Lapsiperheiden kotipalvelu ja perhetyö</p> <p>Lapsiperheiden kotipalvelussa asiakas- ja käyntimäärä kasvoivat (2020 kuusi perhettä, 2019 kolme perhettä). Perhetyössä on yksi perheohjaaja, jonka käynti- ja asiakasmäärät kasvoivat noin 16 % edelliseen vuoteen verrattuna. Perhetyön käynneistä 65 % kohdistuu lastensuojelun asiakasperheisiin. Neuvolan perheohjaaja kävi kahdessa perheessä yhteensä 12 kertaa.</p> <p>2020: Lapsiperheiden kotipalvelu: 6 asiakasperhettä (13 lasta), joihin tehty 55 käyntiä 2019: 3 asiakasperhettä (15 lasta), joihin tehty 50 käyntiä.</p> <p>2020: Perhetyö (sosiaalihuoltolaki): 6 perhettä, joihin tehty 84 käyntiä.</p> <p>2020: Perhetyö (lastensuojelu): 9 perhettä, joihin tehty 237 käyntiä. 2019: 6 perhettä, joihin tehty 188 käyntiä.</p> <p>2020: Perheneuvola 36 asiakasta, joilla 225 käyntiä 2019: 32 asiakasta, joilla 174 käyntiä. Neuvolan perhetyössä oli kaksi perhettä, joissa käytiin 12 kertaa.</p> <p>2020:Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia 9. 2019: 9.</p>
				<p>Äitiys- ja lastenneuvolan käynnit ja syntyvyys</p> <p>2020: Äitiysneuvolassa kävi 45 asiakasta 168 kertaa, äitiysneuvolan lääkäripalvelu keskitettiin kokonaan lisälmeen (myös muista sote-kunnista). Lastenneuvolassa</p>

				<p>kävi 165 asiakasta 516 kertaa. Sonkajärvellä syntyi 20 lasta vuonna 2020.</p> <p>2019: Äitiysneuvolassa kävi 87 asiakasta (2018: 102) ja lastenneuvolassa 188 lasta (2018: 206). Äitiysneuvolan asiakasta noin puolet käyttää lisälmen palveluja, lastenneuvolassa lisälmissä käy noin 5-10 % asiakkaista). Sonkajärvellä syntyi 17 lasta.</p> <p>2020: Neuvolan perhetyö on neuvolan perheohjaan tarjoama maksutonta, ennaltaehkäisevää, matalan kynnyksen tukea vanhemmuuteen, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä perheen arjen ongelmien ratkaisemiseen. Neuvolan perhetyössä ei synny asiakkuutta, perheohjaaja käy perheessä 1-5 kertaa ja tarkoituksena on auttaa ja tukea varhaisessa vaiheessa jo ennen kuin ongelmia perheen arjessa, vanhemmuuden kehittymisessä ja/tai lasten hoidossa ja kasvatuksessa on nähtävissä.</p> <p>Neuvola- ja koulutiimit toimivat tarpeen mukaan. Koulutiimi(kuraattori + psykologi): 2020: 109 asiakasta ja 774 käyntiä. 2019: 110 asiakasta ja 495 käyntiä</p> <p>2020: Lapsiperheiden palveluohjaus: Seudullinen palveluohjaaja tavattavissa puhelimitse ark. klo 12-14. Mahdollista ottaa yhteyttä myös sähköisesti. Vastaa myös lapsiperheiden kotipalvelusta ja palvelusetelistä. 2019: klo 8-14</p> <p>2020: Perhepalvelujen osalta Sonkajärven maksuosuus toteutui 71 000 € / 7,7 % alkuperäisessä talousarviossa arvioitua suurempana. Kasvu vuoteen 2019 verrattuna oli 148 000 € / 17,7 %. Kasvu aiheutui sosiaalityön ja</p>
--	--	--	--	---

				Toteutuneet ryhmät ja leirit	<p>koulutiimin lisäresursoinnista sekä kodin ulkopuolelle sijoitusten kasvusta ostetussa laitoshoidossa.</p> <p>Perheiden tukipalveluiden asiakaspalvelujen ostojen toteuma oli 46 000 €, nousua 20 000 € vuoteen 2019. Talousarvio oli 23 000 €. Avustuksia kotitalouksille toteuma oli 19 000 €, laskua 11 000 € vuoteen 2019 nähden. Talousarvio oli 20 000 €.</p> <p>2019: Ennaltaehkäisevät perhepalvelut (lapsiperheiden kotipalvelu, neuvolan perhetyö, sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö). Tavoitteena tukea lapsiperheitä oikea-aikaisesti ja palvelutarpeen mukaisesti. Sonkajärvellä vuoden 2019 tavoitekustannus oli 1319 €/asiakas, toteuma oli 1152 € /asiakas. Asiakasmäärä oli edellisen vuoden tasolla, mutta käyntimäärä pienentyi. Myös terveysneuvonnan kulut/asukas olivat arvioitua pienemmät (52,11 euroa).</p> <p>2020: ei toteutunut 2019: Lapsiperheille järjestettiin leiripäivä yhteistyössä Martat, SPR ja Sydänyhdistys. Osallistujia yht. 40.</p> <p>2020 ja 2019: Vanhemmille on ollut tarjolla seudullinen Vahvuutta Vanhemmuuteen- ryhmä, mutta siihen ei ole saatu osallistujia.</p>
1.4 Erityiskasvatuksen ja -opetuksen resursoinnin vahvistaminen	Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	2019	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on rekrytoitu	Toteutui suunnitellusti: varhaiskasvatuksen kiertävä erityisopettaja aloitti 1.8.2019. Kts kohta 1.3
1.5 Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa.	Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus ja koulutoimi	2019	Yrityskylä -toimintaa järjestetään Yhteistyö paikallisten yrittäjien kanssa	Toteutui suunnitellusti vuonna 2020 Toteutui suunnitellusti vuonna 2020.

1.6 Lapsiperheille sopivasta asuntotarjonnasta huolehtiminen	Kunnanhallitus	Sonkakoti Oy	2017	Asunnon saaneet asuntoa hakeneista, % Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista, %	2020: 62,8% (91/145) 2019: 59,1 % (75/127) 2018: 54 % (74/138) 2020: tietoa ei saatavissa 2019: 28,5%, (Koko maa 29,1%, Ylä-Savo 31,4%, Iisalmi 29,5%, Kiuruvesi 30,9%, Vieremä 36,5%)
1.7 Tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen (esim. päiväkodit, koulut, harastuspaikat).	Tekninen lautakunta	Tilapalvelut	2017	Käytössä olevat tilat ovat terveellisiä ja turvallisia	2020 Kiinteistöt Koulukeskuksen yläkoulun 1 – ja 2 - kerroksen luokkien ikkunanpielien tiivistykset toteutettiin kesällä, alkaen kesäkuussa ja valmista oli koulujen alkuun 12.08.2020 mennessä. Sisäilmakorjaustyönä tiivistystöiden toteutus laajennettiin kattamaan myös aula- ja ruokalatiilojen ikkunoiden tiivistykset sekä molemmat portaikot. Samalla tehtiin koko yläkoulun 1. ja 2. kerroksen ilmastoinnin säätö ja ilmamäärien tasapainotus ko.tiloissa. Koulun laitoskeittiössä toteutettiin muutoksia samalla kertaa. Tekninen lautakunta esitti Sonkajärven yleisurheilukentän peruskorjausinvestointia v 2022 -2023. Valtuusto poisti hankkeen kunnan investointiohjelmasta vuosille 2021 – 2023 valtuuston kokouksessa 14.12.2020. Sukevan yleisurheilukentän kevyempi peruskorjaus toteutui loppukesän aikana, valmistui 14.8.2020.
1.8 Monenlaisen osaamisen arvostaminen	Sivistyslautakunta		2017	Ansioituneiden kuntalaisten huomioiminen/palkitseminen	Kulttuuripalkinto jaetaan vuosittain sonkajärveläiselle yksityiselle henkilölle, yhteisölle tai ryhmälle, joka on omaperäisellä tavalla kehittänyt ja tuonut esille kotipitäjän kulttuuria, rikastuttanut kunnan kulttuurielämää tai ansioitunut kulttuuriperinteen tallentamisessa, ja tehnyt tätä kautta Sonkajärveä tunnetuksi. Palkintona rahapalkinto, Sonkajärvi-kivikello ja kunniakirja
1.9 Nuorille ja lapsille suunnatut tapahtumat/retket	Sivistyslautakunta	Koulutoimi	2017	Tapahtumien/retkien lukumäärä, vuosi	2020: 12kpl 2019: 15kpl

		<p>Nuoriso- ja liikuntatoimi Kulttuuritoimi Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset</p>		<p>Lasten- ja nuorten kirjasto- palvelut, lainausmäärä ja hankinnat</p> <p>Kansalaisopiston ja Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret sekä lasten ja nuorten kulttuuri-toiminnan määrä</p> <p>Uimakouluun osallistuneiden ja liikuntatapahtumien määrä</p> <p>Nuorisotilojen kävijämäärät ja avoinna olo kerrat</p>	<p>2020: Kirjastojen kokoelmaan hankittu uusia lasten- ja nuortenkirjoja 810 kappaletta 2019: 738 kappaletta. 2018: 794 kaunokirjaa, 130 tietokirjaa.</p> <p>2020: Lasten- ja nuortenkirjallisuuden lainausmäärä yhteensä 15 472 (koronarajoitusten vuoksi kirjastot olivat suljettuina 18.3.–31.5.) 2019: 18 872 lainaa, 2018: 18 291.</p> <p>2020: Kansalaisopiston opintoryhmiin osallistuneiden lasten ja nuorten määrä: 118 (Sonkajärvi Soi -leiriä ei järjestetty) 2019: 180.</p> <p>2020: Opiskelijapaikkojen määrä/opiskelijoiden määrä Ylä-Savon musiikkiopistossa: 25 / 15 2019: 25/23.</p> <p>2020: Lapsille ja nuorille suunnattavat konsertit tai teatteriesitykset yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja koulutoimen kanssa, 6 tilaisuutta. Varhaiskasvatus on osallistunut kirjastotoimen järjestämiin satutuokioihin. 2019: 7</p> <p>2020: lukuja ei saatavana 2019: Uimakoulussa käynyt 22 lasta. 2019: liikuntatapahtumia 20</p> <p>2020: Nuorisotiloissa Sonkajärvellä keskimäärin 20 kävijää ja Sukevalla 12. Nuorisotilat avoinna Sonkajärvellä 41 kertaa ja Sukevalla 18 kertaa.</p> <p>2019: Nuorisotiloissa Sonkajärvellä keskimäärin 22 kävijää ja Sukevalla 12. Nuorisotilat avoinna Sonkajärvellä 72 kertaa ja Sukevalla 39 kertaa.</p>
--	--	---	--	--	--

1.10 Kuntalaisten omaehtoinen harrastaminen (kirjasto, kansalaisopisto, näyttelyt)	Sivistyslautakunta	Vapaa sivistystoimi	2019	<p>Kirjastopalvelujen saatavuus</p> <p>Kirjastokäyntien määrä</p> <p>Kansalaisopiston ryhmien määrä</p> <p>Näyttelyiden määrä (Kirjasto ja Ruukintupa)</p>	<p>2020: Molemmat kirjastot käytettävissä pääsääntöisesti omatoimisesti kaikkina viikonpäivinä klo 7-21. Koronarajoitusten vuoksi kirjastot olivat suljettuina 18.3.–31.5., minkä jälkeen ne avattiin rajoitetuin aukioloajoin.</p> <p>2020: 31 357 (koronarajoitusten vuoksi kirjastot olivat suljettuina 18.3.–31.5.) 2019: 44111.</p> <p>2020: Kevät 84, Syksy 95 2019: Kevät 84, Syksy 95</p> <p>2020: 8 kpl (kirjaston näyttelytila suljettu 18.3.–31.5.) 2019: 13kpl.</p>
1.11 Yhteisistä asioista päättäminen ja asioiden ideointi			2019	<p>kokoontumisien määrä:</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvosto,</p> <p>Nuorisovaltuusto</p> <p>Kylä- ja yhdistysparlamentti</p>	<p>2020: 1 kokous</p> <p>2020: 6 kokousta</p> <p>2020: 1 kokous</p>
1.12 Joukkoliikenne	Sivistyslautakunta	Joukkoliikenne	2019	Joukkoliikenteen saatavuus	<p>Joukkoliikenne järjestettiin yhteistyössä Ely-keskuksen kanssa. Pali-liikenne toteutettiin entisessä laajuudessa. Kesäaikana järjestettiin kunnan omana hankintana liikennöinti Sonkajärvi-Iisalmi välille</p> <p>Sukevalla järjestettiin kunnan omana hankintana kutsutaksitoiminta kerran viikossa. Asiointireittinä on Sukevan taajaman ympäristö</p>

Taulukko 2. Elämänhallinnan tukeminen, toteuma 2020.

ELÄMÄNHALLINNAN TUKEMINEN

Toimenpiteet	Toimielin	Tulosityksikkö/ vastuutaho	Aika- taulu	Arviointitapa/ mittari	Toteuma 2020
2.1 Ikäihmisten päihteiden käytön ehkäiseminen, eläkkeelle siirtymisen tuki, mielekkään tekemisen mahdollistaminen	Sivistyslautakunta Vanhus- ja vammaisneuvosto	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	2017	Eläkeläisten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet Eläkeläisten uimahallireissujen osallistujat ja kerrat Voimaa Vanhuuteen -hankkeen toteutuminen Ikäihmisten ystävätoiminta, määrä ja osallistujat	2020: Eläkeläisillä maksuton kuntosalin käyttö sekä Rutakolla, että Sukevalla. Ikäihmiset kävivät kuntosalilla itsenäisesti. 2020: Keväällä 1 uimahallireissu. Syksyllä ei yhtään. 2019: 9 kertaa 2020: Voimaa Vanhuuteen -hanke: SPR:n ystävien ohjaamat Liikuntatuokiot vanhusten kotona, palveluasunnoissa ja Ystävänkammarissa tammi- maaliskuussa. Kuntosaliharjoittelua , musiikkiliikuntaa Ravintola Hollivootissa sekä liikunnallisia pelejä liikuntahallilla viikoittain vertaisohjaajien johdolla. Osallistujia ollut 10-15 / harjoituskerta. 2019: voimaa vanhuuteen hankkeessa 545 hlöä ja liikuntatoimen tapahtumissa 130 hlöä. 2020: SPR:n ohjaamaa ystävätoimintaa oli tammi- maaliskuussa : Ystävänkammari kokoontui 5 kertaa, osallistujina 10- 15 ikäihmistä ja Vanhusten ystävien virkistysryhmäkäyntejä palvelutaloissa vanhusten luona oli 6 , Miesten ryhmä kokoontui Tuulikanteleessa 2 kertaa. SPR:n ohjatussa ystävätoiminnassa oli mukana 18 vapaaehtoista, joilla oli henkilökohtaisina ystävinä 24 vanhusta. 2019: Ystävänkammari kokoontui 16 kertaa, osallistujina 15-25. Vanhusten ystävätoiminnan ryhmäkäyntejä vanhusten luona oli 35. Miesten ryhmä kokoontui 1krt/kk. Ikäihmisten ystävä toimintaa ohjasi SPR, mukana toiminnassa oli 29 hlöä. Koronasta johtuen on ystäviin pidetty yhteyttä puhelimitse.

				<p>Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet vastaavanikäisestä väestöstä, %</p> <p>Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä</p>	<p>2020: Omaishoitajien vertaistukiryhmä kokoontui 3 kertaa keväällä ja 3 kertaa syksyllä, osallistujina 10 omaishoitajaa.</p> <p>2019: Omaishoitajien vertaistukiryhmä kokoontui 16 kertaa ja hoito ja huolenpito kotona koulutukseen (kansalaisopistossa) osallistui 10 omaishoitajaa.</p> <p>2020: Omaishoidon peittävyys oli 8 % joka on valtakunnallisen suosituksen mukainen. Asiakkaiden määrä oli 11 asiakasta / 5% arviota suurempi.</p> <p>2020: lukuja ei saatavilla</p> <p>2019: 13,6 % (koko maa 12,3 %, Ylä-Savo 14,0 %, Iisalmi 14,8 %, Kiuruvesi 14,3 %, Vieremä 11,6 %).</p> <p>2018: 14,3 % (koko maa 11,8 %, Ylä-Savo 13,6 %, Iisalmi 15,0 %, Kiuruvesi 13,4 %, Vieremä 11,1 %).</p> <p>2019/2020 lukuja ei saatavana</p> <p>2018: 4 % (koko maa 4,3 %, Pohjois-Savo 5,1 %: Iisalmi 4,8 %, Kiuruvesi 6,7 %)</p> <p>2017: 11,1 % (koko maa 4,3 %, Pohjois-Savo, 5,0 %, Iisalmi 5,8 %, Kiuruvesi 5,5 %).</p> <p>2020: Psykiatrisella ja riippuvuusosastolla on ollut 29 kuntalaista. Osastohoitopäiviä on ollut 218, joka alittaa tavoitteen 162 hoitopäivällä. Osaston avohoitokäynnit ovat lisääntyneet edellisvuodesta Sonkajärven osalta 39 käynnillä.</p> <p>2020: Avohoito Mielenterveys- ja päihdepalvelujen aikuispsykiatriset avohoitokäynnit ovat alittaneet tavoitteen. Käyntejä on ollut yhteensä 1 723 käyntiä, joka on 275 käyntiä tavoitteesta.</p>
--	--	--	--	---	---

					<p>Vuoden 2019 raportissa nostettiin esiin, että työikäisten alkoholin käytön ehkäisemiseen on kiinnitettävä huomiota. Tähän ei löydy mittaria, koska päihdetilastoissa ei ole eritelty ikäryhmiä. Nämä luvut lisätty vuoden 2020 raporttiin (siksi tässä vertailuvuodet 2017-2020): Päihdehuollon erityispalvelujen nettokäyttökustannukset_Sonkajärvellä euroa/ asukas 2020: lukua ei saatavissa 2019: 5,10€ 2018: 19,20€ 2017: 20,60€</p> <p>Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita Sonkajärvellä 2020: lukua ei saatavissa 2019: lukua ei saatavissa 2018: 5.3 asiakasta/ 1000 asukkaasta 2017: 6.1 asiakasta/ 1000 asukkaasta</p>
2.2 Terveyden edistäminen	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta, Sonkajärven kunnanlääkärit, Ylä-Savon Sote, Punaisen Ristin Sonkajärven osasto, seurakunta, järjestöt ja yhdistykset		<p>Terveysaiheiset luennot, määrä ja osallistujat</p> <p>Terveyspisteen toiminta</p> <p>Ruoka-apu</p>	<p>2020: Kansalaisopisto yhteistyössä SPR Sonkajärven, Sonkajärven Sydänyhdistyksen ja Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen Sonkajärven osaston kanssa järjesti 7 terveysaiheista luentoa, joihin osallistui 64 henkilöä. 2019: 12 terveysaiheista luentoa, joihin osallistui 208 henkilöä. Luentojen yhteydessä paikalla oli SPR:n terveystoiminta.</p> <p>2020: Terveystoimintaa oli tammi-maaliskuussa Kansalaisopiston etäluentojen yhteydessä. Päiväkeskus Pysäkillä ja seurakunnan ruuanjakelun yhteydessä ja pitkäaikaistyöttömien kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä. Terveystoiminnan sisältöinä oli ravinto-neuvontaa, tapaturmien ehkäisyä ja ensiapua sekä verenpaineen mittausta.</p> <p>2020: Seurakunta on jakanut Rutakolla kaksi kertaa viikossa ruokatarvikkeita niitä tarvitseville.</p>

					<p>2019 ruoanjakelussa oli 3350 käyntiä 2020 ruoanjakelussa oli 2977 käyntiä. Ruoka on ollut kaupoista saatua ruokahävikki ruokaa.</p> <p>Eu-ruokaa jaettiin: vuonna 2019 610 kassia vuonna 2020 311 pussia</p> <p>SPR on antanut rahallista tukea ruuan hankintaan lapsiperheille ennen joulua.</p> <p>2020: Etäkoulun aikana jaettiin 2 kpl ruokakasseja / oppilas.</p>
2.3 Kunnan työllistämistoiminnan jatkaminen ja kehittäminen	Kunnanhallitus	Yleishallinto/työllistäminen	2017	<p>Työttömät, % työvoimasta</p> <p>Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta</p> <p>Nuorisotyöttömät, % 18-24 vuotiaasta työvoimasta</p> <p>Työttömien aktivointiaste, %</p> <p>Työttömät työllistämistoimenpiteissä, lkm</p>	<p>2020: 13,6 % (koko maa 13,0 %, Ylä-Savo 14,4 %, Iisalmi 16,2 %, Kiuruvesi 14,9%, Vieremä 12,2 %) 2019: 9,8 % (koko maa 9,2 %, Ylä-Savo 10,2 %, Iisalmi 11,1 %, Kiuruvesi 10,6 %, Vieremä 7,7 %,)</p> <p>2020: 2,8 % (koko maa 2,9 %, Ylä-Savo 3,7%, Iisalmi 4,5 %, Kiuruvesi 3,6%, Vieremä 3,2 %) 2019: 2,5 % (koko maa 2,4 %, Ylä-Savo 3,1 %, Iisalmi 3,4 %, Kiuruvesi 3,0%, Vieremä 2,8 %)</p> <p>2020: 11,9 % (koko maa 16,7 %, Ylä-Savo 20,1 %, Iisalmi 22,2%, Kiuruvesi 22,5%, Vieremä 14,8 %) 2019: 5,8 % (koko maa 11,5 %, Ylä-Savo 14,5 %, Iisalmi 17,2 %, Kiuruvesi 14,2 %, Vieremä 8,5 %)</p> <p>2020: 20,9 % (koko maa 24,5 %, Ylä-Savo 20,4 %, Iisalmi 20,4%, Kiuruvesi 17,2%, Vieremä 14%) 2019: 32,1% (koko maa 33,2 %, Ylä-Savo 29 %, Iisalmi 29,7 %, Kiuruvesi 24,4 %, Vieremä 24,9%)</p> <p>2020: 75 2019: 64</p>

				<p>kuntouttava työtoiminta</p> <p>Nuorten kesätyöllistäminen (kunnan omat yksiköt+ kesätyötuella työllistetyt)</p>	<p>2020: Sosiaalityössä tehtiin työelämään johtavaa aktivoivaa työtä yhdessä verkoston muiden toimijoiden kanssa. Sosiaalityö järjesti kuntouttavaa työtoimintaa 35 asiakkaalle 961 toimintapäivää. Toteumaan vaikuttaa olennaisesti keväällä 2020 tehty toimintojen keskeyttäminen koronavirus-tilanteen vuoksi.</p> <p>2019: osallistujia oli 37, 1 698 toimintapäivää.</p> <p>2020: 50</p> <p>2019: 55</p>
2.4 Lasten ja nuorten tunne- ja itsesäätelytaitojen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja koulutoimissa	Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus ja koulutoimi	2017	<p>Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus</p> <p>Muun käytettävissä olevan henkilöresurssin riittävyys</p> <p>Nuorten ryhmät yläkoululla</p>	<p>2020: Kouluilla kuraattori järjestää säännöllisesti pienryhmätoimintaa alakoululaisille yhteistyössä perheohjaajan, psykologin ja opettajien kanssa.</p> <p>2019: Kuraattori ja perheohjaaja pitävät Kaveri- ja tunnetaito –ryhmää alakoululaisille (toiminnanohjauksen ja itsesäätelyn kerho)</p> <p>2020: Varhaiskasvatuksen oppilashuollon palvelut vaativat tarkennusta. Henkilöstöresurssien vähyys viivästyttää tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuksen ulkopuolisen tuen saamista. Poikkeusolojen erityistuella on varhaiskasvatukseen palkattu ylimääräinen henkilö syyskaudella 2020.</p> <p>2019: Syksyllä 2019 toinen neuvolapsykologi irtisanoutunut, eikä uutta ole saatu rekrytoitua, mutta palvelu onnistuttu tarjoamaan tarpeen mukaan.</p> <p>2020: Poikien elämäntoimintaryhmä toimi vuonna 2020. Ryhmän toiminta keskeytetty keväällä 2020. Uuden ryhmän suunnittelu käynnistetty syksyllä 2020. Tyttöryhmää ei ole ollut.</p> <p>2019: Mörkö-ryhmä ja 2 tyttöryhmää. Poissaolot ovat vähentyneet, ja peruskoulu on saatu suoritettua.</p>
2.5 Oppimispolun turvaaminen (koulu-	Sivistyslautakunta	Koulutoimi	2019	Koulutsemppari	<p>2020: Koulutsemppari (60%)</p> <p>2019: Koulutsemppari (60%)</p>

<p>pudokkuuden ennalta-ehkäiseminen), koulutyöntekijän työpanoksen suuntaaminen perusopetuksessa erityisesti 6.-9. luokkalaisiin</p>				<p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24 -vuotiaita vastaavanikäisestä väestöstä, %</p>	<p>Maaliskuussa 2020 kunnassa aloitti 50 % koulupsyykkari, jonka tehtävänkuvaan kuuluu koululaisten lisäksi nuorten (13-30v.) matalan kynnyksen päihdetyö.</p> <p>2020: lukuja ei saatavana 2019: 4.7%,(koko maa 7,5 %, Pohjois-Savo 6,5 %, Ylä-Savo 7,7 %. Iisalmi 7,6 %, Kiuruvesi 10,0%, Vieremä 6,8%)</p>
<p>2.6 Toisen asteen opiskelijoiden tukeminen tutkinnon saavuttamiseen</p>	<p>Sivistyslautakunta</p>	<p>Koulutoimi</p>	<p>2019</p>	<p>Etsivän nuorisotyön resursointi</p> <p>Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus</p>	<p>2018: tavoitteena oli kokoaikainen etsivä nuorisotyöntekijä, se ei ole toteutunut. Vuonna 2019 ja 2020 oli 40 % etsivä nuorisotyöntekijä.</p> <p>2020 ja 2019: Opintojen ohjausta annettu suunnitellusti. Opiskelijoilla on ollut mahdollisuus koulupsykologin ja –kuraattorin palveluihin.</p>
<p>2.7 Nuorten kuuleminen</p>	<p>Sivistyslautakunta</p>	<p>Nuoriso- ja liikuntatoimi</p>		<p>Nuorisovaltuustoon kuuluvat nuoret</p>	<p>2020: 12 2019: 16</p>
<p>2.8 Kuntalaisten ensiaputaitojen ja auttamisvalmiuden lisääminen</p>	<p>Sivistyslautakunta</p>	<p>Vapaa sivistystoimi ja Punaisen Ristin Sonkajärven osasto</p>		<p>Kurssien toteutuminen</p>	<p>2020: kansalaisopisto ja SPR toteuttivat yhteistyönä 2 hätäensiapukurssia, osallistujia 23 sekä Henkisen tuen peruskurssin, osallistujia 14. 2019: EA1- ja hätäensiapu sekä henkisen tuen kurssit. Aktiivimallin työllistämiskurssina oli EA1</p>

Taulukko 3. Terveellisen elämäntavat, toteuma 2020.

TERVEELLISET ELÄMÄNTAVAT

Toimenpiteet	Toimielin	Tuloyksikkö/ vastuutaho	Aika- taulu	Arviointitapa/ mittari	Toteuma 2019
3.1 Koko perhe liikkuu (maksuttomat perhevuorot liikuntahallilla, liikuntasalissa ja jäähallilla)	Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	2018	Varatut perhevuorot, lkm	2020: 11 vuoroa liikuntahallissa ja koulun salissa. 2019: 9 vuoroa, 11 perhettä
3.2 Liikuntahaasteet, esim. hiihtohaaste, pyöräilyhaaste)	Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	2019	Haasteiden ja osallistujien lukumäärä	2020: Ei tiedossa toteutuneita liikuntahaasteita 2019: Toteutui vuonna.
3.3 Eri liikuntamuotojen kokeiluun kannustaminen: liikuntavälineitä lainaan kirjastolta (esim. maastopyörä, sup-lauta, sukset, lumikengät, sähköpyörä)	Sivistyslautakunta	Nuoriso- ja liikuntatoimi	2020	Lainausten lukumäärä	2020: lumikengät ovat olleet lainattavissa 2019: lumikengät ovat olleet lainattavissa
3.4 Urheilu- ja liikuntaseuroille myönnetään toiminta-avustuksia esim. välineiden hankintaan.	Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	2017	Myönnetyt avustukset, €/v	2020: Ei myönnetty erikseen vaan kaikki avustukset menneet yleishyödyllisten alle 2019: 18700 €,
3.5 Yleishyödyllisten yhteisöjen avustukset ja hankkeet	Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	2017	Myönnetyt avustukset, €/v	2020: 14000€ 2019: 3800 €
3.6 Liikuntapaikkojen käyttö maksutonta/edullista ja houkuttelevaa, mahdollista myös ilman liittymistä seuraan	Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	2017	Liikuntapaikkojen käyttömaksut ja käyttömäärät	2020: Jäähalli 18000, kuntosalin lunastetut avaimet 450 kpl, Liikuntahallin iltakäyttö 47%, järjestetyt liikuntatapahtumat 4 kpl 2019: Jäähallin käyttäjämäärä 16674, kuntosalin lunastetut avaimet 630 kpl, liikuntahallin varausprosentti (iltakäyttö) 60 %, järjestetyt liikuntatapahtumat 15 kpl

3.7 Ulkoliikuntapaikat	Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi ja tekninen toimi	2019	Helposti saavutettavat ulkoliikuntapaikat	<p>2020: Volokinpulun pitkospuiden korjausinvestointeja tehtiin noin 300 metriä. Reitillä oleva Rytinpuron silta uusittiin kokonaan.</p> <p>Vuoden 2020 lopulla käynnistyi ulkoilureittikarttojen päivitys Sonkajärven, Sukevan ja Volokonpolun osalta.</p> <p>Kunnasta löytyy lähiliikuntapaikkoja, Kangaslammin ulkoilualue, jalkapallokenttä, ja paljon ulkoilureittejä sekä vesistöjä. Ulkoilureittien (Sonkajärvi ja Sukeva) sekä vesistöjen (mm. Nurmijoki) karttoja löytyy kunnan nettisivuilta.</p> <p>Frisbeegolfradat Sonkajärvellä ja Sukevalla.</p>
3.8 Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokailusuositusten viestiminen vanhemmille	Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus ja koulutoimi	2019	Huoltaja- ja kouluterveyskyselyt	<p>Varhaiskasvatuksessa lasten ruokailusuosituksista keskustellaan päivittäin ja vasu- keskusteluissa.</p> <p>Kouluruokatiimi aloittanut toimintansa vuonna 2018, mukana huoltajien edustus</p>
3.9 Välipalan tarjoaminen koulussa kokeiluna	Sivistyslautakunta	Koulutoimi	2018 2019	Kokeilu tehty	<p>2020: Välipalan tarjoaminen keskeytyi koronan vuoksi. 2019: Toimintamallia jatketaan.</p>

Yhteenveto

Ilonaiheet

- + Kansalaisopistossa on paljon hyvinvointiin ja terveyden tukemiseen liittyvää toimintaa ja kansalaisopiston tiloissa kokoontuu järjestöjä sekä yhdistyksiä, jotka yhdessä kunnan kanssa tekevät Sonkajärvellä HyTe- työtä. Kolmas sektori, kylätoimikunnat ja seurakunta ovat mukana kunnan hyvinvointi- ja terveystyössä, yhteistyö on aktiivista.
- + Sonkajärvellä on toiminut ”Kehon ja mielen kevennys”-ryhmä, joka on toteutettu monialaisena yhteistyönä järjestöjen, kunnan ja Soten kanssa. (ryhmä jouduttiin lopettamaan keväällä Korona-rajoitusten vuoksi)
- + Eläkeläisten harrastusmahdollisuuksien eteen on tehty viime vuosina paljon työtä. Eläkeläisille on myönnetty maksuton kuntosalin käyttö Sonkajärvellä ja Sukevalla. Kuntosaliryhmät ovat saaneet suuren suosion. Kuntosalilla käyvien eläkeläisten määrä on kasvanut maksuttomuuden myötä. Tämä on mitä parhaita ennaltaehkäisevää terveystyötä.
- + Ikäihmiset harrastavat 2x viikossa tonkkumia, joka pitää sisällään erilaisia heittopelejä
- + Sonkajärvellä on toiminut myös aamutulet Rantaraitin laavulla
- + Penkkilenkki Sonkajärvellä ja Pakoraitti Sukevalla ovat ulkoilijoiden aktiivisessa käytössä.
- + Sonkajärven koulukeskuksen lähiliikuntapaikasta on saatu käyttäjiltä hyvää palautetta.
- + Kansalaisopistossa on järjestetty runsaasti ryhmiä ja luentoja, jotka on suunnattu ikäihmisille. Kunnan järjestämät eläkeläisten uimahallireissut ovat olleet erittäin suosittuja ja Voimaa Vanhuuteen –hankkeen puitteissa on järjestetty runsaasti erilaista toimintaa. (näissä toiminnoissa Korona-rajoitukset vaikuttivat keväällä 2020)
- + Kirjastoissa on omatoimipalvelut käytettävissä joka päivä klo 7-21
- + Nuorisotyöttömyys on Sonkajärvellä alhaisempaa kuin koko maan ja Ylä-Savon keskiarvo.
- + Kirjastoissa otettiin käyttöön lastenkirjastotyön toimintamalli, jolla voidaan edistää ja tukea lapsille lukemista, perheiden kirjastonkäyttöä ja kirjaston merkitystä lasten ja perheiden elämässä. Lapsille suunnattu kirjastoesite jaetaan neuvolan kautta kaikkiin lasta odottaviin perheisiin ja sekä kirjastokortin saamisen yhteydessä kaikille lapsille. Esite on mukana kuntaan muuttavien lapsiperheiden tervetulo-paketissa. Tavoitteena on, että jokainen lapsi saisi kirjastokortin viimeistään ekaluokalla. Satutuokioita pidettiin kirjaston lisäksi Perheentalolla ja virtuaalisesti
- + Maksutonta viikoittaista digineuvontaa järjestettiin säännöllisesti Sonkajärven ja Sukevan kirjastoissa Opetushallinnon rahoittaman aikuisten perus- ja digitaitohankkeen puitteissa.
- + Peruskoulun sai jälleen 100% 9.-luokkalaisista suoritettua.
- + Sukevan aluelautakunta toi esille ilonaiheena sen, että kuntalaiset noudattivat hyvin korona-ajan turvallisuusohjeita ja näin pysyttiin epidemian perustasolla koko vuoden.

Vielä parannettavaa

- Ikäihmisten hyvinvointiin panostamisesta huolimatta kunnassa depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on edelleen korkea. Vuoden 2020 lukuja ei ollut saatavissa raportin teon aikana. Ikäihmisten hyvinvointiin on edelleen panostettava, ja huolehdittava paitsi kotona asuvien, myös palveluasunnoissa asuvien ikäihmisten hyvinvoinnista. Toimenpiteitä tulee suunnitella yhdessä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa.
- Liikuntatoimessa tulee markkinoida edelleen perhevuoroja.
- Kunnan on panostettava lainattaviin liikuntavälineisiin. Tällä edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista sekä tasavertaista osallistumismahdollisuutta liikkumiseen.
- Urheilukentän juoksurataa kunnostettiin kalkittuneen kerroksen poistolla ja kivituhkakerros käsittelyllä siten, että käyttökieltouhka poistui ja juoksurataa on voinut käyttää. Suunnitelmissa kentän peruskorjaus vuonna 2021-2022. Valtuusto poisti koko hankkeen Investointiohjelmasta 2021 – 2023.
- Jatkossa huomioitava työikäisten päihteiden käytön ehkäiseminen.
- Yksinäisyyden torjuntaan on erityisesti kiinnitettävä huomiota.
- Kevyen liikenteen väylät talviaikaan ja pihateiden risteysten aeraus.